

شرح جامع

مقدمات برنامه ریزی آموزشی و درسی

«علوم تربیتی»

مؤلف: حیدر قادری

پیشگفتار ناشر

خداوند بزرگ را شاکریم که فرصتی عنایت فرمود تا بتوانیم قدمی در جهت گسترش علم و فرهنگ کشور عزیزمان برداریم و مسیری هموار را در اختیار مخاطبان و داوطلبان علاقمند به ادامه تحصیل قرار دهیم. از آنجائی که در حوزه کتاب‌های درسی و کمک درسی کارشناسی ارشد کتاب‌های زیادی به رشته تحریر در آمده است با این حال وجود یک مجموعه جامع، دقیق، کامل و دارای رفرنس (منابع) مستند احساس می‌شود.

همیشه دغدغه داشتیم که ای کاش می‌شد تمامی منابع پراکنده و گاهاً دست نیافتنی کنکور در یک مجموعه به گونه‌ای جذاب و شیوا آماده می‌شد و همچنین سوالات دوره‌های قبل کنکور نیز به گونه‌ای تشریحی پاسخ داده می‌شدند، که خدشه‌ای بر آنها وارد نشود و خیال داوطلبان عزیز آنقدر آسوده باشد که اطلاعات مندرج در پاسخنامه‌ها را برای بهره‌گیری در آزمون خود بکار گیرند. این کار با یاری خداوند بزرگ و همکاری نخبه‌ترین دانشجویان و اساتید کشور در انتشارات ارشد هماهنگ گردید و در تمامی مقاطع تحصیلی از کاردانی به کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری در حوزه آزمون‌های سراسری - آزاد و پیام نور بسته‌های آموزشی که شامل کتاب‌های بانک سوالات و کتاب‌های شرح جامع درس آماده گردید. در تهیه مجموعه‌های فوق‌الذکر از فارغ‌التحصیلان کارشناسی ارشد که حائز رتبه‌های تک رنژی کنکور می‌باشند، استفاده کرده‌ایم، تا شما عزیزان بتوانید در راستای افزایش توان علمی خود در جهت نیل به مقصود خویش نیل آید. بدون تردید می‌توان گفت که برای اولین بار در نظام آموزشی کشور مجموعه‌ای به این سبک عرضه می‌شود که در کیفیت و کمیت بی‌نظیر بوده و تمامی نیازهای داوطلبان عزیز را پوشش داده است. امید است که استفاده از این مجموعه عزیزان را در جهت موفقیت در آزمون یاری رسانده باشد. در پایان لازم به ذکر است که بی‌نقصی محض از آن خداوند متعال می‌باشد، بنا براین از تمامی خوانندگان و داوطلبان عزیز خواهشمندیم نظرات سازنده خود را در مورد این کتاب به سایت انتشارات ارشد اعلام نمایند تا ما را در جهت هر چه بهتر آماده کردن این محصولات یاری رسانند.

با تشکر

ناشر

www.arshadbook. ir

پیشگفتار مولف

از آنجا که آشنایی با محتوای دروس از اهداف آموزشی و رفتاری هر یک از رشته های تحصیلی دانشگاهی است و آشنایی با مبانی برنامه ریزی آموزشی و درسی از اهداف آموزشی و رفتاری رشته علوم تربیتی می باشد. جهت ادامه تحصیل و ورود به مقاطع تحصیلات تکمیلی، سنجش میزان آشنایی دانش آموختگان با چنین محتوایی از ضروریات انکار ناپذیر است که از طریق آزمونهای علمی انجام می شود. منبع این آزمونها چنین کتاب و مقالات علمی و تحقیقاتی می باشد که توسط متخصصان تعلیم و تربیت، برنامه ریزان آموزش و درسی و نیز فیلسوفان تربیتی و چاپ و منتشر می گردد. در این راستا اینک کتابی با عنوان «مقدمات برنامه ریزی آموزشی و درسی» تهیه و تدوین شده است که برای سنجش علمی دانش آموختگان گرایشهای مختلف ارشد علوم تربیتی قابل استفاده می باشد.

بی شک تهیه و تدوین کتابی که در برگیرنده بخش عمده ای از محتوای آموزشی یک دوره همانند مقدمات برنامه ریزی آموزشی و درسی باشد کاری بس دشوار و سنگین است.

کتاب مقدمات برنامه ریزی و درسی در شانزده فصل نوشته و چاپ شده است آن گونه که در اول فصل شرح درس آمده در لابلای هر فصل هم تست های سال های گذشته در رابطه با متن جمع آوری شده ارائه گردیده است و در پایان فصل خلاصه ای از هر فصل ذکر شده است و نیز در هر فصل هم سوالات طبقه بندی شده ی سال های ۱۳۷۳ تا ۱۳۸۷ کنکور سراسری آمده است. از ویژگی های بارز این کتاب این است که اگر تستی در چند سال تکرار شده یا همانند آن در سال های گذشته آمده باشد در کنار تست، سال های تکرار شدن در کنکور سراسری آمده است؛ مثلاً این طور نوشته شده است: (۸۷، ۸۳، ۷۸، ۷۳)، یعنی در سال های فوق الذکر این سوال آمده است.

کتاب حاضر از نظر کاربرد آموزشی به دلیل تجزیه و تحلیل مطالب نسبتاً جامعی از مقدمات برنامه ریزی آموزشی و درسی در دوره های کارشناسی می تواند با عنایت با سر فصل دوره کارشناسی علوم تربیتی در گرایشهای مختلف در درس مذکور، همخوانی و انطباق داشته باشد و به عنوان متن درسی یا کمک درسی مورد بهره برداری دانشجویان قرار گیرد.

اکنون که خوشبختانه دوره های تحصیلات تکمیلی در اکثر رشته های تخصصی از جمله علوم تربیتی در دانشگاه های کشور در حال توسعه است، امید می رود که این کتاب که مسلماً خالی از عیب و نقص نیست، بتواند مورد استفاده دانشجویان مخصوصاً داوطلبان کارشناسی ارشد علوم تربیتی در گرایشهای مختلف قرار گیرد.

در پایان لازم می دانم مراتب تشکر و قدردانی خود را از انتشارات ارشد ابراز دارم و از راهنمایی های جناب آقای دکتر عباس شکاری کمال تشکر را دارم.

با سپاس
حیدر قادری

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۳	پیشگفتار ناشر
۴	پیشگفتار مولف
فصل اول : مفهوم برنامه‌ریزی	
۱۱	برنامه‌ریزی چیست؟
۱۱	مفاهیم برنامه‌ریزی
۱۲	تعریف برنامه‌ریزی آموزشی
۱۵	خلاصه فصل
فصل دوم: تاریخچه برنامه‌ریزی آموزشی	
۲۳	مراحل برنامه‌ریزی آموزشی بعد از جنگ جهانی دوم
۲۴	چرا برنامه‌ریزی آموزشی ضرورت یافت؟
۲۶	تاریخچه برنامه‌ریزی آموزشی در ایران
۲۷	خلاصه فصل
فصل سوم: نگرش سیستمی در برنامه‌ریزی آموزشی	
۳۴	برنامه‌ریز آموزشی چه می‌کند؟
۳۴	ساختار سازمانی برنامه‌ریزی آموزشی
۳۵	کارکرد نادرست زیرنظام ها
۳۶	خلاصه فصل
فصل چهارم: مبانی تهیه و تنظیم برنامه	
۴۱	تصمیم‌گیری در برنامه‌ریزی آموزش و پرورش
۴۲	حوزه امکانات
۴۳	تعیین هدفها
۴۵	شناخت منابع و موانع آموزش و پرورش
۴۸	تعیین راهبردها و اولویت‌ها
۴۹	خلاصه فصل

فصل پنجم: انواع برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه ریزی از نظر زمان عمل	۵۷
برنامه‌ریزی از نظر حیطه و دامنه‌ی عمل	۵۷
برنامه‌ریزی از نظر چگونگی عمل	۵۸
خلاصه فصل	۶۱

فصل ششم: اصول برنامه‌ریزی آموزشی

اصول مقدماتی برنامه‌ریزی آموزش و پرورش	۶۹
اصول عمومی برنامه‌ریزی آموزش و پرورش	۶۹
اصول متمم برنامه‌ریزی آموزش و پرورش	۷۰
خلاصه فصل	۷۲

فصل هفتم: تشخیص کژیها و کاستی‌های نظام آموزشی و...

ابزار تشخیص	۷۹
شاخص چیست؟	۸۳
خلاصه فصل	۸۶

فصل هشتم: روش‌ها و مدل‌های برنامه‌ریزی آموزشی

۱- روش تقاضای اجتماعی	۹۵
۲- روش نیروی انسانی	۹۶
۳- روش هزینه - فایده یا روش نرخ بازده	۹۷
مدل‌های برنامه‌ریزی آموزش و پرورش	۹۸
محدودیت مدل‌های برنامه‌ریزی آموزشی	۱۰۱
خلاصه فصل	۱۰۳

فصل نهم: اجرای برنامه آموزشی و ارزیابی آن

ارزیابی برنامه	۱۱۴
ارزیابی کارآیی درونی	۱۱۴
ارزیابی کارآیی برونی	۱۱۵
خلاصه فصل	۱۱۶

فصل دهم: نیازسنجی

تعاریف مختلف از نیاز	۱۲۱
اهداف نیازسنجی	۱۲۲
خلاصه فصل	۱۲۵

فصل یازدهم: مفهوم برنامه‌ریزی درسی

۱- برنامه درسی به عنوان موضوعات و مواد درسی	۱۳۱
۲- برنامه درسی به عنوان تجربیات	۱۳۱
۳- برنامه درسی به عنوان هدف‌ها	۱۳۳
۴- برنامه درسی به عنوان فرصت‌های طرح‌ریزی شده برای یادگیری	۱۳۳
خلاصه فصل	۱۳۴

فصل دوازدهم: مبانی فلسفی برنامه‌ریزی درسی

مکاتب عمده فلسفی	۱۴۱
خلاصه فصل	۱۴۵

فصل سیزدهم: مراحل برنامه‌ریزی درسی

تعیین هدف‌های برنامه‌ی درسی	۱۵۳
معرفی الگوی تایلر در تدوین هدف	۱۵۳
طبقه‌بندی هدف‌های آموزشی	۱۵۴
خلاصه فصل	۱۵۵

فصل چهاردهم: انتخاب محتوای برنامه‌ی درسی

ملاک‌های انتخاب محتوا	۱۶۳
ضوابط عملی برای انتخاب محتوا	۱۶۳
جدول هدف و محتوا	۱۶۴
رویکردهای انتخاب محتوا	۱۶۴
شیوه‌های سازماندهی محتوای برنامه‌ی درسی	۱۶۵
الگوهای سازماندهی محتوای برنامه درسی	۱۶۶
سازماندهی مواد آموزشی	۱۶۹
معنا و مفهوم دیسیپلین	۱۷۱
چگونگی سازمان دادن محتوای برنامه‌ی درسی	۱۷۱
خلاصه فصل	۱۷۳

فصل پانزدهم: انتخاب راهبردهای یاددهی - یادگیری

خلاصه فصل	۱۸۶
-----------------	-----

فصل شانزدهم: اجرا و ارزشیابی برنامه‌ی درسی

کنترل کیفیت برنامه‌ی درسی	۱۹۱
ارزشیابی	۱۹۲
انواع ارزشیابی به لحاظ زمان اجرا	۱۹۲
نوع داده‌های مورد استفاده در ارزیابی تکوینی	۱۹۴
الگوهای ارزشیابی از برنامه‌ی درسی	۱۹۵
خلاصه فصل	۱۹۸

فصل اول

مفهوم برنامه ریزی

عناوین اصلی

- ◀ برنامه ریزی چیست؟
- ◀ مفاهیم برنامه ریزی
- ◀ تعریف برنامه ریزی آموزشی
- ◀ خلاصه فصل

فصل اول

مفهوم برنامه‌ریزی

برنامه‌ریزی چیست؟

برنامه‌ریزی یعنی نقشه کشیدن، نقشه کشیدن برای نیل به مقصد، برای دستیابی به خواسته‌ها. راسخ، برنامه‌ریزی را تفکر قبل از عمل، ... دورنمایی، ... مداخله‌ی مستقیم در جریان امور برای هدایت نیروهای ملی در جهت نیل به هدف خوانده و آن را چنین تعریف کرده است: طرح تدابیری که به احسن وجه یا مناسب‌ترین صورت، از منابع موجود (یا ممکن‌الوجود) به جهت نیل به هدف‌های مطلوب استفاده کند.

به طور خلاصه می‌توان گفت که:

- برنامه‌ریزی، یعنی نقشه کشیدن برای دستیابی به خواسته‌ها.
- برنامه‌ریزی، راهی است برای هدایت حساب شده‌ی فعالیت انسان به سوی منظور مشخص.
- برنامه‌ریزی، فراگردی است مداوم، حساب شده و منطقی، جهت‌دار و دورنگر، به منظور ارشاد و هدایت فعالیت‌های جمعی برای رسیدن به هدف مطلوب.

(۸۴)

مناسب ترین تعریف برنامه‌ریزی کدام است؟

✓ برنامه‌ریزی راهی است برای هدایت حساب شده فعالیت انسان به سوی منظور مشخص.

مفاهیم برنامه‌ریزی

در برنامه‌ریزی چند مفهوم مستتر است:

۱- مفهوم جریان و مداومت

برنامه‌ریزی به نوشتن برنامه ختم نمی‌شود بلکه فراگردی است که باید مداومت داشته باشد و با توجه به بازتاب نتایج فعالیت‌های انجام شده، اطلاعات و یافته‌های جدید، تغییرات فن و تکنولوژی، پیشرفت دانش و معرفت، دگرگونی منابع و امکانات و تحول اولویت‌ها و مقاصد، دایم ارزیابی شود و تکمیل گردد.

برنامه‌ریزی باید با توجه به بازتاب نتایج فعالیت‌های انجام شده، به اطلاعات و یافته‌های جدید و تغییرات فن و تکنولوژی توجه کرد،

(۷۳-۸۳)

برای تحقق این امر، برنامه‌ریزی باید:

✓ مداومت داشته باشد.

۲- مفهوم ارشاد و هدایت

برنامه‌ریزی متضمن ارشاد، هدایت و مداخله در فعالیت‌های جمعی است و بدین جهت بسته به چگونگی و میزان اعمال نفوذش اشکال گوناگون به خود می‌گیرد. مانند، برنامه‌ریزی متمرکز - الزامی، برنامه‌ریزی ارشادی، ترغیبی و برنامه‌ریزی حل مشکل و موردی.

۳- مفهوم دورنگری و هدف‌گیری

برنامه‌ریزی فعالیتی است جهت‌دار و دورنگر، بدین جهت بسته به چگونگی انتخاب هدف، ممکن است فعالیتی باشد آینده‌نگر، آینده‌ساز، یا آینده‌گزین.

اگر هدف برنامه‌ریزی فقط پیش‌بینی آینده باشد، در این صورت فعالیتی است آینده‌نگر.

«برنامه‌ریزی ناظر بر پیش‌بینی آینده و آماده شدن برای آن را» کدام گروه از برنامه‌ریزان قبول دارند؟
✓آینده‌نگر

اگر هدف برنامه‌ریزی ساختن و شکل دادن به آینده باشد، در این صورت فعالیتی است آینده‌ساز. برنامه‌ریزان آینده‌ساز، که گاهی اوقات به آنها عنوان مهندسان اجتماعی نیز داده شده است، معتقدند که آینده را، به‌خصوص از دیدگاه آموزش و پرورش، می‌توان ساخت و شکل داد. تکیه‌کلام این افراد این است که آینده هم‌اکنون با ماست.

برنامه‌ریزانی که تکیه کلامی چون «آینده هم اکنون با ماست» را دارند جزء کدام دسته از گروه‌های زیر به حساب می‌آیند؟
✓آینده‌سازان

اگر هدف برنامه‌ریزی انتخاب کردن بین اشکال مختلف آینده باشد، در این صورت فعالیتی است آینده‌گزین. برنامه‌ریزان آینده‌گزین راهی بینابین آینده‌نگرها و آینده‌سازها انتخاب کرده‌اند.

۴- مفهوم تفکر و عقلانیت

برنامه‌ریزی، فعالیتی است حساب شده و منطقی؛ یعنی باید متکی به اطلاعات دقیق و صحیح باشد.

برنامه‌ریزی باید متکی به اطلاعات دقیق و صحیح باشد. نیازها و انتقادات را تشخیص دهد. این امر ناظر بر کدام یک از مفاهیم مستتر در برنامه‌ریزی است؟
✓ تفکر و عقلانیت

تعریف برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی آموزشی به مفهوم جدید آن برای اولین بار در سال ۱۹۲۳ در کشور اتحاد جماهیر شوروی مورد استفاده قرار گرفت. از این رو اگرچه برنامه‌ریزی آموزشی دارای سابقه بس طولانی است، ولی مفهوم معاصر آن بسیار نوپا می‌باشد. لکت می‌گوید: برنامه‌ریزی آموزشی فراگردی است برای تعیین کردن هدف‌های مناسب، تشخیص دادن مسائل و نیازها و امکانات و محدودیت‌هایی که برای رسیدن به آن هدف‌ها موجود است.

زی‌ملمان می‌گوید: برنامه‌ریزی آموزش و پرورش فراگردی است مشتمل بر تعیین نیازهای آموزش و پرورش، تنظیم استراتژی برای برآوردن نیازهای مزبور، تهیه طرح‌ها و پروژه‌های اجرایی استراتژی مزبور، و گردآوردن آنها در یک مجموعه یا سند. تعریف یونسکو: برنامه‌ریزی آموزش و پرورش، برداشتی است منطقی و علمی برای حل مسائل آموزشی.

راسخ می‌گوید: کار برنامه‌ریز تعیین هدف‌ها نیست بلکه تدبیر وسایل است. وظیفه‌ی برنامه‌ریز باید بیشتر به ساز کردن وسایل مصروف باشد، تعیین هدف‌های مطلوب غالباً به دست برنامه‌ریز نیست. فلیپ کومبز: برنامه‌ریزی آموزشی را کاربرد منظم روش‌های تحلیلی در مورد هر یک از اجزای نظام آموزشی به منظور استقرار یک نظام آموزشی کارآمد تعریف می‌کند.

برنامه‌ریزی آموزشی عبارت است از: (۷۹)
✓ کاربرد روش‌های تحلیلی در مورد هر یک از اجزاء نظام آموزشی و هدف آن استقرار یک نظام آموزشی کارآمد.

نظریات مخالف برنامه‌ریزی

بعضی از سیاستگذاران و متفکران اجتماعی، برنامه‌ریزی آموزش و پرورش را اصولاً فعالیتی بیهوده، عبث، و حتی در پاره‌ای از موارد، زیان‌بخش می‌دانند. دلایل این افراد را به دو دسته می‌توان تقسیم کرد:

عوامل ایدئولوژیک مخالف با برنامه‌ریزی

بعضی از متفکران اجتماعی با توجه به این که آموزش و پرورش می‌تواند نتایج زیان‌بخشی را هم به بار آورد، با رژیم‌انسان‌سویون، در قید کردن، شکل دادن، و به طور کلی انحصاری کردن آموزش و پرورش مخالف‌اند.

عوامل اداری و فنی مخالف با برنامه‌ریزی

عوامل اداری و فنی مخالف با برنامه‌ریزی ناشی از نقایص، کمبودها، و اشتباهاتی است که یا در ماهیت برنامه‌ریزی وجود دارد یا در چگونگی اجرا و نحوه‌ی عمل برنامه‌ریزی، از قبیل:

۱- نقص مدل‌های برنامه‌ریزی

۲- کمبود و نقص اطلاعات و آمار

۳- مشکلات پیش‌بینی آینده

۴- تغییرات عوامل محیط

۵- تعویض متصدیان امر

۶- اشتباه‌های برنامه‌ریز

۷- غلط بودن مفروضات برنامه

نظریات موافق برنامه‌ریزی

در مقابل کسانی که برنامه‌ریزی آموزش و پرورش را عبث و بیهوده می‌پندارند، افراد صاحب‌نظر دیگری هستند که آن را مفید و لازم می‌دانند و برای نظر خود دلایلی می‌شمارند که آنها را هم می‌توان در دو گروه طبقه‌بندی کرد:

عوامل ایدئولوژیک موافق برنامه‌ریزی

- آموزش و پرورش برای افزایش کارایی و بهره‌وری افراد به منظور رشد اقتصادی و مقابله با تصاعد مهارت‌ها و دانش‌ها اضطراری است.

- بقاء، رشد، ترقی، و کمال انسانی و اجتماعی به آموزش و پرورش متکی است.

- آموزش و پرورش برای غنای فرهنگی و اعتلای کیفیت زندگی ضروری است.

عوامل اداری و فنی موافق با برنامه ریزی

- برنامه ریزی متضمن داشتن هدف و بسیج نیروها در سوی هدف است.
- برنامه ریزی متضمن هماهنگی فعالیت ها است.
- برنامه ریزی متضمن افزایش بازده کار و سرمایه است.

رابطه برنامه ریزی آموزشی با برنامه ریزی های مرتبط دیگر

- ۱- **برنامه ریزی درسی:** برنامه ریزی درسی را بازوی اجرایی برنامه ریزی آموزشی می دانند. برنامه ریزی درسی، برنامه ریزی فعالیت های یاددهی، یادگیری، به منظور ایجاد تغییرات مطلوب در رفتار یادگیرنده، و ارزیابی میزان تحقق این تغییرات می باشد. برنامه ریزی درسی در حقیقت جزئی از برنامه ریزی آموزشی به شمار می آید.
- ۲- **طرح ریزی آموزش و پرورش:** طرح ریزی آموزش و پرورش نیز یکی از اجزای برنامه ریزی آموزشی می باشد و تهیه برنامه های مشخص و ویژه در آموزش و پرورش را شامل می شود. یک طرح آموزشی باید دارای هدف مشخص و قابل اندازه گیری باشد و محدوده زمانی اجرا، سازمان مجری، منابع مالی و انسانی و فنی موردنظر و نتایج مورد انتظار آن مشخص باشد.
- ۳- **برنامه ریزی نیروی انسانی:** برنامه ریزی نیروی انسانی مستقیماً با برنامه ریزی اقتصادی در ارتباط است، و شامل برنامه ریزی برای تأمین و تربیت عموم کارکنان می گردد. این نوع برنامه ریزی نیز جزئی از برنامه ریزی آموزشی به شمار می رود.

برنامه ریزی نیروی انسانی با کدام برنامه ریزی مستقیماً مربوط است؟
 ✓ توسعه اقتصادی

- ۴- **برنامه ریزی استراتژیک:** یکی از انواع برنامه ریزی، برنامه ریزی استراتژیک می باشد. برنامه ریزی استراتژیک تلاشی است سازمان یافته و منظم برای اتخاذ تصمیمات بنیادی و انجام اقدامات اساسی که سرشت و جهت گیری فعالیت های یک سازمان با دیگر نهادها را در چارچوب قانونی شکل می دهد.

خلاصه فصل

برنامه‌ریزی، راهی است برای هدایت حساب‌شده‌ی فعالیت انسان به سوی منظور مشخص. در برنامه‌ریزی چند مفهوم مستتر هستند: مفهوم جریان و مداومت - ارشاد و هدایت - درون‌نگری و هدف‌گیری. تفکر و عقلانیت برنامه‌ریزی آموزشی به مفهوم جدید آن برای اولین بار در سال ۱۹۲۳ در کشور اتحاد جماهیر شوروی مورد استفاده قرار گرفت. در برنامه‌ریزی آموزشی تعیین هدف مبنای کار است. به طور کلی، هدف از برنامه‌ریزی، اعمال نفوذ در سرنوشت آینده است. بومن و اندرسون؛ برنامه‌ریزی را امر مستمر تصمیم‌گیری برای عمل در آینده می‌دانند. بعضی از سیاست‌گذاران و متفکران اجتماعی، برنامه‌ریزی آموزش و پرورش را اصولاً فعالیتی بیهوده، عبث و حتی در پاره‌ای از موارد، زیان‌بخش می‌دانند. دلایل این افراد را به دو دسته می‌توان تقسیم کرد:

- عوامل ایدئولوژیک مخالف با برنامه‌ریزی
- عوامل اداری و فنی مخالف با برنامه‌ریزی

در مقابل کسانی که برنامه‌ریزی آموزش را عبث و بیهوده می‌پندارند، افراد صاحب‌نظر دیگری هستند که آن را مفید و لازم می‌دانند و برای نظر خود دلایلی می‌شمارند که آنها را می‌توان در دو گروه طبقه‌بندی کرد:

- عوامل ایدئولوژیک موافق با برنامه‌ریزی
- عوامل اداری و فنی موافق با برنامه‌ریزی

برنامه‌ریزی فعالیتی است جهت‌دار و دورنگر، بدین جهت بسته به چگونگی انتخاب هدف، ممکن است فعالیتی باشد آینده‌نگر، آینده‌ساز، یا آینده‌گزین.

برنامه‌ریزی آموزشی با برنامه‌ریزی‌های دیگر از قبیل برنامه‌ریزی درسی، طرح‌ریزی آموزش و پرورش، برنامه‌ریزی نیروی انسانی و برنامه‌ریزی استراتژیک ارتباط دارد.